

corporearum; *e.* est corporea. — *R. c. ant;* — *d. cons.* est corporea ut quod, et entitative, *n.* ut quo, et informative, *c.*

Objic. 9º Sicut fit species infiniti negando finitudinem, sic species spiritualis fit tantum negando materialitatem; *e.* non debet ipsa esse spiritualis. — *R. n. par.* (potentia materialis adstringitur ad ordinem sensibilem, nec potest eum negare, i. e. transcendere; sed infinitum et spiritus jam sunt ambo in ordine spirituali).

Objic. 10º Qualis inclinatio talis natura; *a.* voluntas fertur in materialia; *e.* — *R. d. maj.* ita ut inclinatio non possit esse perfectioris ordinis quam natura, *c.* inferioris, per accidens (ex conjunctione cum corpore), *n.*; — *c. min.*

Objic. 11º Anima tangit corpus (movet enim); *a.* contactus est tantum inter corpora; *e.* — *R. d. maj.* contactu spirituali, seu virtutis, *c.* materiali, seu quantitatis, *n.* — *c. d. min.*

CAPUT II.

DE ANIMAE NATURA RELATE AD CORPUS.

Quid sit anima rationalis non sufficienter explicatum est, si ipsa sola pro se consideretur, quum in corpore humano residens effectus etiam in illo varios habeat, ac modum essendi relativum ad corpus, quo fiat ut unus sit ex utroque compositus homo. Quamobrem praesentem disputationem in quatuor quaestiones distribuemus:

- Quaestio 1. De unitate et sede animae.
- Quaestio 2. De unione animae et corporis.
- Quaestio 3. De effectibus corporalibus animae.
- Quaestio 4. De distinctione animarum.

QUAESTIO 1.

De unitate et sede animae.

Propositio 87.

Unum est in homine principium vitae, nempe anima rationalis, quae quoad substantiam non differt a principio vitae sensitivae et vitae vegetativae.

Stat. quaest. 1) *Principium vitae*, i. e. ipsa radix potentiarum, non ipsae potentiae, nam hae distinctae sunt.

2) Alii posuerunt tres animas in homine, ut principia trium vitarum ejus (Plato, Galenus, Averrhoes, Pomponiatius).

3) Alii ponunt duas animas: vim vitalem, seu principium vitae vegetativae, et animam (vitalistae).

4) Alii ponunt duas animas: animalem, quae materiam vivificet, quacum naturam efformet, et rationalem, spiritum (Gunther).

Prob. 1º Homo est unum vivens; *a.* si plures essent animae plura essent viventia; *e.*

Ad maj. Teste conscientia, idem unum subjectum est homo qui intelligit, vult, crescit, sentit, senescit, nutritur; et qui reflexione percipit suas intellectiones, volitiones, sensations, ut suas.

Ad min. 1) Si plures essent animae, plura essent immanenter agentia; *a.* quodvis subjectum immanenter agens est speciale vivens; *e.*

2) Omnes hae operationes sunt immanentes; *a.* impossibile est ut una anima experiatur ut suam actionem immanentem alterius, vel in eam reflexione redeat; *e.*

3) Intellectus deberet aut accipere cognitionem rerum sensibilium ab influxu animae sensitivae materialis, aut sensibilia percipere sine conjunctione cum objecto; *a.* utrumque repugnat; *e.*

Prob. 2º Quo magis intenditur operatio unius vitae, eo magis impeditur vel turbatur operatio aliarum; *a.* hujus rei causa nulla esset si plura essent principia diversa; *e.*

Ad maj. Teste experientia, v. c. a) nimia mentis intensio impedit sensationes visus, auditus, et digestioni nocet; b) nimia plantasiae imaginatio influit in intellectum et in digestionem; c) nimia passio sensitivi appetitus impedit vel turbat vegetalem sanguinis circulationem, digestionem, intellectualem cogitationem et ratiocinium.

Ad min. Singula principia agerent immanenter, nec de se impedirentur ab aliis, nam: operationes immanentes nequeunt se mutuo turbare vel impeditre nisi aut radicentur in uno principio, aut sint sibi mutuo contrariae (quales istae non sunt, sed disparatae); *e.*

Prob. 3º Anima sentit se interne trahi ad diversa bona; *a.* si plures essent animae, haec lucta non esset intrinseca cuius intellectus esset sibi conscientius; *e.*

Objic. 1º Ubi est operatio propria alicujus formae ibi est ipsa forma; *a.* in homine praeter intellectionem sunt operationes propriae aliarum animarum; *e.* — *R. d. maj.* ibi est ipsa forma sive formaliter, sive virtualiter, sive eminenter, *c.* est ipsa semper formaliter, *n.*; — *c. min.*; — *d. par. cons.*

Objic. 2º Anima deberet sibi esse conscientia se esse unum principium omnium operationum vitalium, et quomodo influat in operationes vegetativas; *a.* ita non est; *e.* — *R. d. maj.* si istae operationes faciunt impressionem in sensum, et ita objectum proportionatum intellectus et conscientiae fiunt, *c.* secus, *n.*

Objic. 3º Corruptibile et incorruptibile essentialiter differunt; *a.* anima rationalis est incorruptibilis, vegetativa et sensitiva sunt corruptibles; *e.* — *R. tr. maj.* — *d. min.* corruptibles si existunt pro se, *c.*; si in substantia incorruptibili virtualiter contentae, *n.*

Inst. Corruptibile et incorruptibile differunt genere; *e.* homo non in genere animalium esset. — *R. d. ant.* si compositum ut sic esset incorruptibile, *c.*

si in uno composito pars tantum est incorruptibilis, *sd.* differunt quoad hanc partem, *c.*; simpliciter, *n.*

Objic. 4º Genus sumitur a materia, differentia vero a forma specificante; *a.* differentia specifica hominis sumitur ab anima rationali, genus a sensitiva; *e.* sensitiva est materia, rationalis est forma; *a.* forma realiter distinguitur a materia; *e.* — R. *d. maj.* a materia et a forma logica, *c.*; physica, *n.* — *c. d. 1 min.* — *d. 1 cons.* est materia; et forma logica, *c.*; physica, *n.* — *c. d. 2 min.*

Objic. 5º Non repugnat ut plures sint animae, si non repugnant plures formae in homine; *a.* non repugnat; *e.* — R. *d. maj.* si formae substanciales immanenter agentes in eodem subjecto, *c.*; secus, *n.* — *c. d. min.*

Objic. 6º Eadem persona tantum est quae sentit et intelligit; *a.* ex hoc non sequitur unam esse animam. — R. *n. maj.* (teste conscientia, non solum eadem persona, sed etiam eadem natura, idem principium).

Objic. 7º Ad explicanda facta influxus mutui variarum vitarum, sufficit unitas subjecti; *a.* haec habetur etiamsi plures sint animae ejusdem corporis; *e.* — R. *d. maj.* unitas subjecti materialis, *n.*; viventis ut sic, *c.*; — *c. d. min.*

Objic. 8º Lucta nequit haberi nisi saltem duo sint; *e.* ex argumento 3º sequitur contrarium. — R. *d. ant.* lucta extrinseca, *c.*; intrinseca, *sd.* nisi duo principia, *n.*; duae potentiae, *c.* — *c. d. cons.*

Inst. Inter potentias ejusdem principii non est oppositio. — R. *d.* quoad originem facultatum, *c.* quoad terminum (objectum), *n.*

Objic. 9º In cadavere crescunt capilli et unguis; *e.* absente anima rationali, manet vegetalis. — R. *d. ant.* actione proprie vitali, *n.*; analogice, *c.*; — *d. cons.* manet vegetalis proprie dicta, *n.*; adest forma cadaverica, *c.* (cfr. infra).

Propositio 88.

Anima humana non per intelligentiam et rationem ac voluntatem est principium vitae vegetativa.

Stat. quaest. 1) Dicunt recentiores aliqui (Stahl, Perrault, Bouillet) animam intelligendo ac volendo esse principium operationum omnium corporis, vegetativarum et organicarum.

2) Et explicant sive per facultatem intellectualem distinctam instinctive determinatam, sive per actum intellectus necessarium et subobscurum ac confusum, ideoque sui generis, sive per actum intellectus ordinarium, imo conscientium, sed qui propter consuetudinem non animadvertisatur nisi ubi turbatio aliqua interveniat.

Prob. 1º Operationum vegetalium et modi quo fiant, anima prorsus nequit esse conscientia (teste experientia); *a.* dum anima, licet maxime assueta, per rationem operatur, reflexione potest saltem aliquando (cfr. sup. prop. 21, 22, 23) et operationum et quomodo fiant conscientia esse.

Ad min. Ratio dictat modum operandi, et sub ejus influxu et proinde per voluntatem operamur (nam ratio non movet alias facultates nisi mediante voluntate); *a.* quae voluntarie operamur, conscientia cognoscuntur; *e.*

Prob. 2º Quale esse ab anima corpori tribuitur, tales operationes animae in corpus eduntur; *a.* non esse rationale sed esse vegetativum et sensitivum tribuitur corpori ab anima; *e.*

Coroll. 1º Ergo anima rationalis organismum producit tantum prout est causa naturalis, i. e. prout ex impulsu naturae ipsa agit, seu operatione naturali, non elicita.

Coroll. 2º Ergo non cognoscit mirabilem ordinem inter fines speciales organorum omnium existentem.

Objic. 1º Anima intellectiva nihil operari potest nisi intelligendo ac volendo; *e.* — R. *d. ant.* si unitur corpori ut motor mobili, *c.*; si ut forma substancialis, *n.*

Objic. 2º Reflexio animae debet testari omnes quae sunt ei interiores operationes; *a.* vegetativae sunt ei interiores; *e.* — R. *d. maj.* interiores et actu intelligibiles vel sensibles, *c.*; secus, *n.*

Objic. 3º Indecorum est animam spiritualem in operationibus vilibus (digestione, etc.) occupari. — R. *d. assert.* si unitur corpori ut motor mobili, *c.*; si ut naturaliter forma substancialis, *n.*

Propositio 89.

Anima non residet in solo cerebro, sed quoad substantiam est tota in toto corpore, et tota in singulis partibus, non tamen secundum omnes potentias est in qualibet parte.

Stat. quaest. De sede animae cum peripateticis dicimus. De ea mire variis errores, sedem assignantes cor, sanguinem, caput, capitis aliquam partem, glandulam pinealem, cerebellum, medullam, corpus callosum...; plures etiam non materialistae recentes cerebrum assignant.

Prob. 1ª pars (*non in solo cerebro*). 1º Si anima in solo cerebro resideret, omnes operationes, utpote immanentes, in eo solo perficerentur; *a.* ita non est; *e.* (cfr. de potentias organicis sensitivis et vegetativis).

Prob. 2º Anima resideret aut in cerebri parte extensa, aut in puncto indivisibili; *a.* neutrum; *e.*

Prob. min. 1 part. (*non parte extensa*). Adversarii animam in parte cerebri collocant, quia impossibile aestimant eam esse pluribus partibus corporis praesentem; *a.* si est praesens parti extensae jam eadem ratio valebit; *e.*

Prob. min. 2 part. (*non puncto inextenso*). Hoc punctum deberet esse centrum quo omnes nervi confluenter; *a.* 1) nullum tale punctum invenitur, 2) nervi utpote fibrae extensae nequeunt confluere in puncto indivisibili; *e.*

Prob. 2ª pars (*substantia in toto corpore*). Anima non potest immanenter agere nisi ubi est; *a.* agit immanenter in toto corpore; *e.*

Ad min. In toto corpore perficiuntur actus vitales, sensitivi et vegetativi; *a.* anima est unicum principium vitae in homine; *e.*

Prob. 3^a pars (*in singulis partibus*). Anima est simplex; *e.* ubi est, tota est, non per partes, quas non habet.

Prob. 4^a pars (*non secundum omnes potentias*). Plures sunt potentiae ab organis suis aptis intrinsece et essentialiter dependentes; *a.* haec organa non in qualibet corporis parte sunt; *e.*

Coroll. 1^m Facultates spirituales sunt ubicumque anima existit; imo quia nullo utuntur organo, proprie nusquam corporis esse dicendae sunt, sed in anima sola, i. e. non in genere extensionis sunt sed extra hoc genus. Sed non possunt in praesenti vitae statu exerceri nisi ubi sunt phantasmata et sic intellectus potest dici capiti inesse.

Coroll. 2^m Quum pars corporis abscinditur, neque anima corrumpitur, neque retrahitur, sed desinit informare partem divisam; in ceteris autem partibus eodem ac antea modo manet.

Coroll. 3^m Anima non est proprie in materia corporali tanquam in loco, sed solum tanquam in subjecto; quia quod primo et per se est in loco, hoc est corpus constitutum ex unione animae et materiae; quod si dicas ratione corporis cuius est pars, animam esse saltem per accidens in loco: R. a) talis locus non est corpus sed est locus in quo est corpus; b) ne per accidens quidem anima est in tali loco, nisi improprie, scilicet non quantitative sed definitive.

Objic. 1° Quidquid diffunditur per totum corpus, mole constat, ac proinde est extensem, non simplex; *a.* anima est simplex; *e.* — R. *d. maj.* quod diffunditur proprie dicta diffusione, i. e. partium extra partes positione, *c.* diffusione improprie dicta, i. e. immediate praesentia exhibita rei extensae, *n.* — *d. min.* simplex in genere extensione, i. e. ex imperfectione quantitatis: punctum, linea, superficies, *n.* simplex extra genus extensionis, i. e. ex perfectione entitatis quae partes non habet, *c.*

Objic. 2° In hac sententia nequit ratio dari concursus nervorum in cerebro. — R. *n.* (ratio est quod potentiae sensitivae principales sunt in cerebro ut in organo idoneo).

Objic. 3° Si anima est tota in una corporis parte, nihil ejus potest extra eam partem esse; *e.* — R. *d. ant.* si tota, totalitate quantitatis, *c.* si totalitate essentiae, *n.*

Objic. 4° Si anima est tota in qualibet corporis parte, est in toto corpore cum omnibus potentias quae in ejus essentia radicantur; *a.* hoc falsum est; *e.* — R. *d. maj.* cum omnibus quae in ejus essentia fundantur et ab ea sola intrinsece dependent, *c.* etiam cum iis quae intrinsece ab aliquo organo dependent, *n.* — *c. d. min.*

Objic. 5^e Totum et perfectum idem est, ac proinde anima erit perfecta in toto corpore; *a.* perfectum est quod habet omnes suas virtutes; *e.* anima habebit in toto corpore omnes suas virtutes. — R. *d. 1 part. maj.* perfectum

in ratione substantiae, *c.* perfectum in ratione substantiae et potentiarum et proprietatum, *n.* — *d. 2 part. maj.* erit perfecta in ratione substantiae (incompletae), *c.* in ratione potentiarum et proprietatum, *n.* — *c. d. min.*

Objic. 6° Si anima est in qualibet parte, est in infinite multis. — R. *d.* multis actu, *n.* potentia, *c.*

Objic. 7° Animae simplici, extra quantitatis genus nulla totalitas tribui potest praeter totalitatem virtutis; *a.* totalitate virtutis, i. e. secundum omnes potentias, anima non est in omnibus partibus; *e.* — R. *1) d. maj.* nulla proprie dicta totalitas, *c.* improprie, *n.* — *tr. min.* — R. *2) tr. maj.* — *d. min.* totalitate virtutis formalis (i. e. secundum potentias formales), *c.* virtutis radicalis (i. e. secundum potentias radicales, seu secundum radicem potentiarum), *n.*

Objic. 8° Extra totum nihil ejus est; *a.* anima tota est in parte una; *e.* — R. *d. maj.* extra totum quantitativum, *tr.* essentiale, *sd. extra*, i. e. ibi non est, nihil ejus est, *c.* praeter ejus aliquam assignabilem praesentiam totam, nulla alia praesentia tota assignabilis est, *n.*

Objic. 9° Minus convenient caro et os unius hominis, quam duae carnes duorum hominum; *a.* anima humana una nequit esse in duobus corporibus (carnibus) diversorum hominum; *e.* nec in omnibus partibus ejusdem unius. — R. *d. maj.* minus convenient secundum proprietates, *c.* secundum substantiam, *n.* (ut partes, licet heterogeneae, unius tamen substantiae).

Objic. 10° Si anima est in corpore, in eo debet esse ad modum corporis; i. e. ita ut ubi una pars sit, alia non sit. — R. *d.* ad modum naturae corporis, *n.* ad capacitatem corporis, *c.*

Objic. 11° Quod excedit alicujus capacitatem non potest in eo recipi; *a.* anima excedit capacitatem corporis; *e.* — R. *c. maj.* — *d. min.* in quantum est intellectiva, *c.* in quantum sensitiva et vegetativa, *n.*

Objic. 12° Anima in quantum est spiritualis excedit capacitatem corporis; *a.* secundum totam suam essentiam est spiritualis; *e.* — R. *tr. maj.* — *d. min.* est formaliter spiritualis et eminenter sensitiva ac vegetativa, atque habitudinem dicit ad corpus, *c.* est formaliter spiritualis tantum, *n.*

QUAESTIO 2.

De unione animae et corporis.

Propositio 90.

Anima humana cum corpore ita conjungitur ut una ex utroque resultet natura seu substantia.

Stat. quaest. 1) Praeter materialistas, omnes concedunt hominem esse compositum unum ex anima et corpore; sed disputatur utrum sit unum per se seu substantiale, an unum per accidens seu accidentale.

2) Unionem corporis et animae esse accidentalem docent a) Plato: hominem nihil aliud esse praeter animam quae corpore tanquam instrumento utatur;

— b) Cartesius : idem ratus, quia anima cogitat, cogitatio autem hominem faciat; — c) Malebranche et Leibnitz cum sua harmonia a Deo stabilita; — d) Kant τὸ ἐγώ reponens in conscientia cogitationum; — e) Rosmini illud reponens in conscientia sui, ergo in anima sola.

3) Peripatetici dicunt : quum anima unitur corpori, nec corpus nec animam dici posse naturam aliquam, quia neutrum habet speciem completam, sed utrumque esse partem unius naturae (S. Thom. c. Gent. 4. 35).

4) *Natura* hic intelligitur essentia singularis actualis quae, et per se existat, nec ordinetur naturaliter ad ineundam compositionem cum alio principio in unam novam substantiam, et sit in specie, unde determinatas habeat vires operandi, i. e. primum operandi principium sit.

5) *Substantia* hic idem est ac natura, ratione tantum distincta, scilicet illud substratum subjectum quod substat omnibus accidentibus, actionibus, proprietatibus et potentias, i. e. primum operandi principium; quae omnia nota hic supponuntur ex ontologia et cosmologia, suntque omnino recolenda hoc loco.

Prob. Nova est substantia seu natura illud quod habet perfectiones et vires qualitative et essentialiter diversas a viribus et perfectionibus cuiusque partis; *a.* homo habet; *e.*

Ad min. a) Sensatio et vegetatio neque solius corporis neque solius animae esse potest, sed essentialiter utriusque simul; — b) ipsa intellectio, non generativum qualiscumque, sed speciatim qualis in homine nunc est, non infusa nec innata, sed per sensum acquirenda, nec corporis est nec solius animae, sed requirit utrumque simul (cfr. supra).

Coroll. 1^m Ergo neutra pars constitutiva hominis habet in se essentiam specificam, nam non est natura vel substantia completa, sed incompleta tantum.

Coroll. 2^m Ergo corpus et anima, utpote substantiae incompletæ, habent naturalem ordinationem ad conjunctionem suam substantialem.

Coroll. 3^m Ergo ex anima et corpore unica persona efficitur; nam persona est suppositum rationale seu substantia rationalis prima completa, una pro se in existendo, i. e. non communicata alteri; *a.* in homine unum idemque est cui ut supposito tribuuntur omnes actiones, passiones, proprietates tum animae tum corporis; *e.*

Coroll. 4^m Ergo humanae personae identitas oritur ex perseverantia ejusdem formæ, perseverantia morali ejusdem corporis, et perseverantia ejusdem unionis inter utrumque; nam his manentibus, eadem manet individua substantia prima complete et concrete eodem modo existens.

Coroll. 5^m Ergo anima humana a corpore separata non stricte suppositum seu persona est, nam natura sua est et manet substantia incompleta; sed est persona latiori sensu, i. e. substantia existens pro se, licet incompleta.

Objic. 1° Corpus est animae instrumentum; *a.* instrumentum non unitur causæ principali in unitatem substantiae vel personæ; *e.* — R. d. maj. instrumentum intrinsecum, *c.* extrinsecum, *n.*; — c. d. min.

Objic. 2° Si talis esset unio, altera pars cum altera confunderetur; *a.* hoc est absurdum; *e.* — R. d. maj. si unio per mutuam conversionem alterius in alteram esset, *c.* per mutuam unionem, *n.*

Objic. 3° Anima est principium completem operandi; *e.* substantia completa et persona. — R. d. ant. anima qualis nunc est nostra corpori unita, *n.*; qualis concipitur morte a corpore soluta, *sd.* est principium suarum operationum spiritualium, sed natura sua habens relationem et exigentiam ad corpus, *c.*; sine hac exigentia et relatione, *n.*

Propositio 91.

Unitatem substantialem hominis male explicat systema assistentiae seu causarum occasionalium.

Stat. quaest. 1) Quæritur quomodo anima corpori uniatur, ut ex eorum unione efficiatur unitas naturae, substantiae et personæ. — Ad quam quaestionem varii varie respondent.

2) Systema assistentiae, a Cartesio jam fundatum et praeparatum, a Malebranche expositum, docet animam et corpus omni activitate destitui, nec inter se mutuo influere; operationes autem quae composito tribuuntur, a Deo revera causari, hominem vero eas producendi occasionem tantum Deo praebere.

Prob. Secundum hoc sistema : 1) homo nihil ageret, 2) anima nec secundum esse nec secundum operari corpori unita esset, 3) ne localiter quidem unita deberet esse; — *a.* ita perit natura omnis, atque omnis unio physica et substantialis; *e.*

Ad maj. Si solus Deus agit in corpus et in animam et in omnia : 1) homo nihil agit sed tantum patitur; 2) neque ullo modo influentes inter se partes, operationem vel essentiam communicant, sed simul a Deo patiuntur; 3) et a Deo eadem pati possent etiamsi anima apud Germanos, corpus apud Afros esset.

Propositio 92.

Unitatem substantialem hominis male explicat systema harmoniae praestabilitæ.

Stat. quaest. Docent Leibnitz, Wolff, animam et corpus inter se non influere, sed a Deo in homine fuisse ab origine praestabilitam harmoniam et consensum mirificum inter omnes operationes animae et motus corporis, ita ut perfecte concordent (cfr. supra : prop. 37).

Prob. Secundum hoc sistema corpus et anima agunt quidem, sed pro se quodque, propria necessitate fatali; — *a.* sic 1) nulla est substantialis unio animae et corporis, nec quoad essentiam, nec quoad operationem; — 2) ne localis quidem unio essentialiter requiritur; — 3) successio cognitionum in anima est sine ullo influxu ab ordine objectivo, atque ita abitur in idealismum; — 4) destruitur omnis libertas; *e.*

Propositio 93.

Unitatem substantialem hominis male explicat sistema influxus physici.

Stat. quaest. Docet *Locke* animam et corpus, natura dissimiles, ita coniungi ut factis in organum impressionibus mens ad sensations determinetur; et quoties anima velit membrum moveri, nervi impellantur et ita voluntarie moveantur.

Prob. Tota haec unio consistit in physie actione transeunte mutua corporis et animae; — a. sic 1) nulla est unio essentialis eorum sed solum commercium per actionem i. e. per accidens; — 2) nulla est unitas naturae sed duae naturae distinctae; — 3) supponitur etiam corporis in spiritum actionis physica, quod absurdum; e.

Objic. Non repugnat ut anima in corpus agat et viceversa; e.

Prob. ant. a) Animae repugnaret agere in corpus vel quia spiritus vel quia finita; a. neutrum; e.

b) Si corpori repugnaret agere in animam, anima nullam rem externam cognoscere posset, maneretque de se indeterminata ad varias cognitiones (nam objecta externa non directe in animam sed in corpus agunt); e.

R. d. assert. si corpus ab anima vere informetur, c; si sunt duae substantiae compleiae distinctae, n.

ad prob. a) n. maj. (sed quia incompleta natura est).

ad b) d. ant. si corpus est separatum ab anima, n; si unitum substantialemente, c. — c. rat. add.

Propositio 94.

Unitatem substantialem hominis male explicat sistema perceptionis fundamentalis.

Stat. quaest. Docet *Rosmini* animam sensitivam corpori uniri percipiendo illud sensu fundamentali et perenni; animam rationalem corpori uniri percipiendo sensum fundamentalem, actu sibi immanente, non ut affectionem subjecti sed ut objectum et entitatem; et sic unam rem ex percipiente et percepto coalescere.

Prob. Haec unio animae et corporis esset unio cognoscentis et cogniti; a. unio cognoscentis et cogniti non realis est sed intentionalis; e.

Propositio 95.

Anima humana cum corpore unitur tanquam forma substantialis cum materia.

Stat. quaest. 1) Ejusdem quaestionis solutionem proponit S. Ecclesia ut fidei dogma, et peripatetici scholastici unanimes ut veritatem rationis. Qua solutione dicitur:

2) *Corpus* sine anima humana esset massa materiae, nullius naturae specificae, determinabilis ad aliquam certam naturam, sed de se indeterminata, neque proinde ulla potentias vitales vel actus habens.

3) *Anima* est hujus corporis forma substantialis, i. e. pars determinans hoc corpus ad talem speciem humanam, seu id quo haec materia est corpus humanum vivens, imo quocumque modo vivens.

4) Est autem haec forma corporis: a) *substantialis*, ita determinans corpus ut vita quam tribuit non sit corpori accidentalis sed essentialis, non supervenientis alicui ejus jam habitae naturae, sed constituens primam ejus essentiam completam.

b) *Vere substantialis*: non metaphorice forma substantialis (sicut v. c. in sacramentis, in societate, in peccato, aliisque moralibus rebus) sed physice, stricto sensu.

c) *Per se forma*: non per accidens evenit animae ut corpus informet, sed per se, per suam essentiam ad hoc destinata est.

d) *Immediata forma*: non mediante alio principio vegetativo vel sensitivo, vel potentia, vel actione, i. e. non per suum aliquem influxum, per suam activitatem communicans corpori aliud quid, sed propriam suam substantialiam seu entitatem, suum proprium esse illi communicans, quae sit ipsa determinatio qua corpus sit vivum humanum.

5) Ad facilitatem probationis sint plures partes: a) animam esse corporis formam, — b) substantialem, — c) veram, — d) per se, — e) immediatam.

Prob. 1^a pars (est forma corporis). In composito aliquo *materia* est subjectum quod de se quidem indeterminatum est ad certum aliquod esse, sed determinari potest; — *forma* est principium intrinsecum determinativum quo subjectum ad certum hoc esse determinatum est; — a. in homine: *corpus* est subjectum de se quidem non vivens vita humana, sed quod fieri potest vivens humanum; *anima* est principium intrinsecum quo corpus est vivens et humanum potius quam mortuum vel alienum; e.

Ad min. Cfr. prop. 83, 84.

Prob. 2^a pars (forma substantialis). Substantialis illa est forma qua non accidentalis aliqua mutatio in subjecto inducit, sed constituitur subjectum in nova specie, in nova natura; a. corpus non accidentaliter sed essentialiter mutatur accedente vel recedente anima, constituitur in nova natura specifica; e.

Ad min. Cfr. prop. 90.

Prob. 3^a pars (vera). Vera physica forma est, non metaphorica (logica, metaphysica, moralis...) quae a materia sua est realiter distincta, et cum ea realiter componitur in unum physicum; a. talis est anima relate ad corpus; e.

Ad min. Cfr. prop. 83, 84, 86, 90.

Prob. 4^a pars (per se). Anima est principium unicum vitae omnis in homine, habetque ad hoc potentias essentiae suae proportionatas; a. vitam hanc suam exercere, potentissime suis uti nequit nisi dependenter, saltem

aliquomodo, a corpore; *e.* natura sua destinata est ad informandum corpus.
Ad maj. Cfr. prop. 87, et ontolog. de potent.

Ad min. Cfr. a) de vita vegetativa, b) de potentiis sensitivis, c) de ipso intellectu.

Prob. 5^a pars (immediata). Non intermedia alia forma inferior : cfr. prop. 87; — neque influxus : cfr. prop. 93; — neque actio immanens : cfr. prop. 94; — neque actio transiens (nam anima non causa formalis vera esset sed causa efficiens); — neque aliud quidquam excogitari potest; — nec si quid excogitaretur, melius rem explicaret, sed potius difficultatem augeret (nam hoc esset aut spirituale aut materiale; *a.* utrinque manet difficultas explicandi unionem rei materialis et spiritualis in unum subjectum).

Objic. 1° Si homo non est homo per animam suam nisi prout haec informat materiam, sequitur hominem non intelligere per animam nisi prout haec informat materiam; *a.* ex hoc sequetur etiam materiam intrinsece concurrere ad intellectionem, atque inducitur materialismus; *e.* — *R. d. maj.* sequitur..., i. e. informationem esse conditionem requisitam ad intellectionem, *c.* informationem esse ipsam rationem intelligendi, *n.*

Inst. Si esse corporis et esse animae commune est, omnes formas cognitives anima recipit materialiter et individualiter (nam quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur). — *R. d. ant.* si animae esse ita commune est corpori ut intrinsece ab illo pendeat, *c.* secus, *n.*

Inst. Impossibile est virtutem esse abstractiorem (i. e. magis a corpore separatum) quam essentia est unde emanat; *e.* intellectus ipse informabit corpus. — *R. d. ant.* virtutem radicaliter sumptam esse abstractiorem, *c.* formaliter, *n.*

Objic. 2° Secundum modum loquendi omnium hominum anima dicitur movere, regere corpus, corpus autem dicitur instrumentum animae; anima corpori unitur non ut forma sed ut motor mobili. — *R. d. ant.* movere, regere ut aliquid separatum a corpore, *n.*; ut habens esse commune cum corpore, *sd.* dicitur synecdochice: tribuendo animae potentias quae sunt compositi, *c.* secus, *n.*

Objic. 3° Operari sequitur esse; *a.* anima habet operationem intellectivam separatam a corpore; *e.* — *R. c. maj.* — *d. min.* operationem intrinsece separatam a corpore, *c.*; extrinsece, *n.* — *d. cons.* anima non unitur corpori in quantum est intellectiva, *c.*; in quantum virtualiter continet formas inferiores, *n.*

Objic. 4° Anima non unitur cuilibet corpori sed proportionato; *e.* est proportio inter animam et corpus; *e.* mediante proportione fit unio animae cum corpore. — *R. c. ant.* — *d. cons.* 1 proportio quae est in ipsis proportionatis, *c.* secus, *n.* — *n. 2 cons.*

Objic. 5° Nulla forma naturaliter unitur materiae a qua impediatur a perfectione sua operationis; *a.* anima intellectiva unione ad corpus impeditur a perfectione intelligendi; *e.* — *R. d. maj.* si forma de se sufficienter instructa

est requisitis (puta speciebus infusis, innatis) ad agendum perfectius, *c.* si debet per hanc unionem paulatim disponi (puta species acquirendo), *sd.* pro tempore quo formae convenientis talis operatio perfecta, *c.* pro tempore quo paulatim debet ad talem operationem disponi, *n.* — *c. d. min.*

Objic. 6° Quod est per se subsistens nequit esse forma alterius; *a.* anima rationalis est per se subsistens; *e.* — *R. d. maj.* quod..., et habet esse completum, *c.* secus, *n.*

Objic. 7° Quod habet esse in seipso non potest esse in alio; *a.* anima rationalis habet esse in seipsa; *e.* — *R. d. maj.* esse in alio tamquam dependens ab eo in esse (in existendo), *c.* tanquam communicans suum esse, *n.*

Objic. 8° Operationes animae rationalis (velle et intelligere) propter suam immaterialitatem non recipiuntur in subjecto corporeo; *a.* anima rationalis non est minus immaterialis quam operationes; *e.* — *R. c. maj.* — *d. min.* anima in quantum est intellectiva, *c.* in quantum est forma, *sd.* non est minus immaterialis, i. e. non est in essendo minus independens a materia, *c.* non est minus libera ab omni destinatione naturali ad materiam informandam, *n.*

Objic. 9° Ex duabus substantiis actu existentibus nequit fieri unum per se, tanquam ex potentia et actu, seu materia et forma; *a.* anima et corpus sunt substantiae actu existentes; *e.* — *R. d. maj.* ex duabus..., quarum utraque habet ultimam suam actualitatem per se, *c.* quarum utraque eam per alteram habet, *n.* — *c. d. min.*

Objic. 10° Inter actum et potentiam requiritur proportio; *a.* inter corpus et spiritum nulla est; *e.* — *R. d. maj.* proportio entitatis, *n.*; habitudinis, *c.* — *d. min.* et spiritum purum (non destinatum ad informandum corpus), *c.*; et spiritum humanum (destinatum...), *sd.* nulla proportio entitatis, *c.*; habitudinis (i. e. ut possit informare, et debeat compleri), *n.*

Objic. 11° Si anima unitur corpori ut forma, erit materiae actus; *e.* materialis. — *R. d. ant.* erit exclusive materiae actus, *n.*; erit etiam materiae actus, sed potentias habebit etiam a materia independentes, *c.*

Objic. 12° Anima non dat corpori esse rationale; *e.* non se illi immediate communicat. — *R. d. ant.* non dat corpori ut sic, i. e. homini secundum materialem partem inadaequate sumpto, *c.*; non dat corpori informato, i. e. homini adaequate sumpto, *sd.* non ut composito, *c.*; non secundum formalem ejus partem, *n.* — *n. supp.* (nunquam forma ulla refundit in materiam ut sibi contradistinctam, nec in compositum reduplicative sumptum, denominationes sibi proprias exclusive).

Coroll. 1^m Ergo falsa sententia Origenis, animam rationalem esse ejusdem speciei cum angelis. Docuit is, animas nostras angelos olim suisse, qui, peccantibus daemonibus, Deo adhaerentibus sanctis angelis, velut ancipites haesissent, unde ut magis probarentur in corpora humana detrusi essent.

Coroll. 2^m Ergo falsa sententia Platonicorum, Leibnitz, Robinet, Ulrici, et spiritistarum: animam rationalem habere tenue corpus sibi naturaliter unitum a quo nunquam separetur, etiam quum a corruptibili corpore sejuncta.